

mgr Urszula Gnys

Uniwersytet Szczeciński

Wydział Teologiczny, Katedra Italianistyki

tel. (91) 444 14 51

e-mail: urszula.gnys@usz.edu.pl

BŁĘDY ORTOGRAFICZNE WYNIKAJĄCE Z INTERFERENCJI JĘZYKOWEJ W PRACACH PISEMNYCH POLSKOJĘZYCZNYCH STUDENTÓW ITALIANISTYKI

STRESZCZENIE

Celem artykułu jest analiza błędów ortograficznych występujących w pracach pisemnych polskojęzycznych studentów uczących się języka włoskiego jako języka obcego. Pojawiające się błędy związane są z nieodłącznym zjawiskiem, jakie towarzyszy procesowi uczenia się języka obcego, tak zwanej interferencji międzyjęzykowej. W artykule przedstawione zostaną problemy dotyczące: a) zastępowania grafemów włoskich ich odpowiednikami występującymi w alfabecie polskim, b) braku podwojeń identycznych liter, c) dopisywania w internacjonalizmach dodatkowej litery występującej w pisowni polskiej, d) zastępowania liter oznaczających spółgłoski dźwięczne bezdźwięcznymi, e) błędnego stosowania wielkiej i małej litery oraz f) pisowni hiperpoprawnej.

Słowa kluczowe: językoznawstwo, glottodydaktyka, język włoski, ortografia

SUMMARY

Spelling errors resulting from linguistic interference in the work of written Polish-speaking students of Italian

The aim of the study is to trace spelling errors occurring in the written works of Polish-speaking students learning Italian as a foreign language. The resulting errors are related to the inherent phenomenon that accompanies the process of learning a foreign language, the so-called inter-lingual interference. The article presents: a) issues related to the replacement of Italian graphs with their counterparts in the Polish alphabet, b) the absence of identical letters, c) the insertion of additional letters in Polish spelling, d) the substitution of consonants for voiceless consonants, e) misapplication of upper and lower case letters, and f) hyperpolitic spelling.

Key words: Linguistics, Glottodidactics, Italian language, Spelling

1. Wstęp

Interferencja międzyjęzykowa to wielopłaszczyznowe zjawisko, które zachodzi podczas procesu uczenia się języka obcego¹. Może ona dotyczyć: fonologii, morfologii, składni, słownictwa, semantyki, pisowni. Na zagadnienie interferencji zwracano uwagę przy okazji obserwacji błędów pojawiających się w procesie akwizycji języka obcego, powodowanych przenoszeniem nabytych wzorców na nowo poznawane struktury innego języka. Wypadkową wdrożenia opanowanej uprzednio umiejętności językowej na przyswojenie nowej jest zjawisko określane mianem transferu, który w zależności od wpływu, jaki wywiera na dalszy przebieg procesu uczenia się, dzielimy na transfer pozytywny (zgodny, w związku z tym pokrywający się z systemem gramatycznym języka obcego), zerowy (neutralny – nieoddziałujący w żaden istotny sposób na naukę języka) lub negatywny (szkodliwy, a więc będący przyczyną błędów)². Interferencją językową określamy właśnie transfer negatywny rozumiany jako „wszelkie odchylenia od reguł danego systemu językowego lub normy językowej, które rodzimy użytkownik języka bądź mówiący językiem obcym popełnia, przyporządkowując określone reguły: a) do innych reguł tego samego języka (interferencja wewnątrzjęzykowa), lub b) do reguł innego systemu językowego (interferencja zewnątrzjęzykowa)”³. Interferencja międzyjęzykowa, o której mowa poniżej, związana jest z wpływem języka ojczystego, stanowiącego swego rodzaju model przełożony na odbiór i produkcję języka obcego. Zjawisko to przejawia się w wykorzystaniu znajomości reguł językowych L₁ i ich imitacji w L₂⁴, lecz tylko w przypadku, gdy efekt będzie niepożądany,

¹ Na temat interferencji językowych pisali m.in.: P. Diadori, M. Palermo, D. Troncarelli, *Manuale di didattica dell'italiano L2*, Perugia 2009; H. Ellis, *The Transfer of Learning*, New York 1965; H.V. George, *Common Errors in Language Learning*, Massachusetts 1972; F. Gruzca, *Z problematyki błędów obcojęzycznych*, Warszawa 1978; H. Komorowska, *Nauczanie gramatyki języka obcego a interferencja*, Warszawa 1980; R. Lee, *Thoughts on contrastive linguistics and interference theory*, Washington 1968; W. Marton, *Nowe horyzonty nauczania języków obcych*, Warszawa 1975; L. Newmark, *How not to interfere with language learning*, New York 1970; L. Newmark, M. Reibel, *Necessity and sufficiency in language learning*, „IRAL” 1968, R. 4, nr 2; L. Selinker *Interlanguage*, „IRAL” 1972, R. 10, nr 3.

² H. Komorowska, op. cit., s. 94–105.

³ A. Szulc, *Podręczny słownik językoznawstwa stosowanego. Dydaktyka języków obcych*, Warszawa 1984, s. 94.

⁴ Skrótom L₁ w literaturze glottodydaktycznej oznacza się język pierwszy, inaczej ojczysty, rodzimy, bądź prymarny, to jest „pierwszy system językowy, opanowany w dzieciństwie poprzez interakcję z członkami określonej wspólnoty językowej”, zazwyczaj pokrywa się z terminem *język wyjściowy*, stanowiący punkt odniesienia w akwizycji języka obcego lub drugiego, zwanego dalej L₂, inaczej docelowego, który jest terminem o szerszym znaczeniu, obejmującym dwa poprzednie (A. Szulc, op. cit., s. 105–108). W niniejszym artykule skrót L₁ będzie stosowany do określenia języka ojczystego (języka pierwszego), L₂ do oznaczenia języka obcego (języka drugiego).

a więc zajdzie transfer negatywny. W artykule skoncentrujemy się na zagadnieniu interferencji międzyjęzykowej, która występuje tylko w pisemnej odmianie języka i dotyczy błędów ortograficznych, pojawiających się w pisowni włoskiej (język docelowy), powstałych pod wpływem pisowni polskiej (język wyjściowy). Zagadnienie to jest interesujące, o czym świadczą podejmowane do tej pory badania, ale dotyczące interferencji zachodzących między innymi językami niż włoski i polski⁵.

2. Wspólne źródła alfabetów polskiego i włoskiego

Polski i włoski, przynależące do odrębnych grup językowych (zachodnio-słowiańskiej i romańskiej), wykazują pewne cechy wspólne, które powodują, że zachodzi między nimi transfer. Pismo obu języków bazuje na alfabecie łacińskim, który został wykorzystany do utworzenia alfabetów wielu nowożytnych języków europejskich⁶. Oprócz różnic w zestawie grafemów składających się na alfabety L_1 , który liczy 32 litery i L_2 , który składa się z 21 liter, należy wziąć pod uwagę zasady pisowni obowiązujące w danym systemie ortograficznym, możliwości kombinacji grafemów, uwzględniające również ich właściwości, zastosowanie i realizację fonetyczną. Fonetyczna zasada ortograficzna polega na związku zapisu z wymową, co powoduje, że każdemu fonemowi jest przypisany jeden znak graficzny, bądź więcej w przypadku dwu- i trójznaków. To może oznaczać, że poprawna wymowa jest kluczem do poprawnej pisowni, przy jednoczesnej znajomości reguł fonetycznych i ich przełożenia na reguły ortograficzne danego języka⁷. W przypadku posługiwania się językiem obcym niezbędną jest znajomość i świadomość tych zasad, pozwalających na rozróżnienie i odpowiednie skategoryzowanie poszczególnych dźwięków, które następnie przekładają się na grafemy. Wynika z tego, że oprócz kom-

⁵ Por. np. prace K. Iwan na temat interferencji w zakresie ortografii polskiej oraz rosyjskiej i niemieckiej: *Działanie transferu międzyjęzykowego w zakresie opanowania ortografii rosyjskiej w środowisku polskojęzycznym*, Szczecin 1995; też: *Działanie interferencji języka polskiego w zakresie pisowni rosyjskiej i niemieckiej a norma językowa*, „Przegląd Humanistyczny” *Pedagogika – Politologia – Filologia* 2009, nr 2, s. 273–284; K. Bednarskiej, *Błędy interferencyjne spowodowane wpływem innego języka obcego w wypowiedziach pisemnych Słoweńców uczących się języka polskiego*, „Acta Universitatis Lodziensis” *Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców* 2015, t. 22, s. 295–305 oraz prace L. Serianiego *Grammatica, sintassi, dubbi*, Novara 2000 i G. Patoty *Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo*, Novara 2006 dotyczące problemów ortografii włoskiej.

⁶ R. Przybylska, *Wstęp do nauki o języku polskim*, Kraków 2003, s. 110–112. Natomiast szczegółowe informacje na temat powstania i ewolucji alfabetu włoskiego można znaleźć w: C. Marazzini, *Breve storia della lingua italiana*, Bologna 2004.

⁷ Zwracała na ten problem uwagę K. Iwan, *Działanie transferu międzyjęzykowego...*, op. cit., s. 163.

petencji w zakresie wymowy, niezbędne jest równoczesne opanowanie zasad ortograficznych⁸.

3. Podstawa materiałowa badań

Poniższy artykuł powstał na podstawie badań przeprowadzonych wśród studentów italianistyki I, II i III roku stacjonarnych studiów licencjackich w Katedrze Italianistyki Uniwersytetu Szczecińskiego⁹. Badanie objęło 50 osób, wśród których było 20 osób studiujących na I roku, 10 na II roku i 20 na III roku studiów I stopnia. Ze względu na różne poziomy zaawansowania i umiejętności nabyte jeszcze przed rozpoczęciem studiów, stopień znajomości języka włoskiego nie był skorelowany z rokiem studiów. Z przeprowadzonego kwestionariusza wynikało natomiast, że 100 procent badanych zna język angielski. Podstawę materiałową badań stanowi 120 przygotowanych przez studentów prac pisemnych. Były to:

- a) dla studentów wszystkich lat – test językowy, uwzględniający problemy leksykalne i gramatyczne;
- b) dla studentów III roku – tłumaczenie tekstu na język włoski (streszczenie filmu *X-Men: Pierwsza klasa*);
- c) dla studentów I, II i III roku – praca pisemna na jeden z wybranych tematów, reprezentująca różne użytkowe gatunki wypowiedzi: *opis podróży* lub *marzenia* (I rok), *list do redakcji* lub *komentarz do tekstu Gianni Rodariego* (II rok); *relacja z sąsiedzkiego sporu* (III rok – bez możliwości wyboru).

4. Analiza materiału

Przeprowadzona analiza materiału pokazuje, że w pracach pisemnych studentów italianistyki pojawiają się błędy ortograficzne polegające na zamianie liter, pominięciu lub dopisaniu liter. Błędy takie wystąpiły wyjątkowo licznie

⁸ Zasady współczesnej pisowni polskiej reguluje *Wielki słownik ortograficzny języka polskiego* pod red. E. Polańskiego, Warszawa 2016. Zasady pisowni włoskiej zawiera *Dizionario d'ortografia e di pronunzia* autorstwa B. Miglioriniego, C. Tagliaviniego, P. Fiorellego, Torino 2010.

⁹ Badania zostały przeprowadzone na potrzeby pracy magisterskiej zatytułowanej „Aspetti di interferenza linguistica sull'italiano L₂ nel caso del madrelingua polacco” („Aspekty interferencji językowej w języku włoskim L₂ w przypadku osób polskojęzycznych”), przygotowanej i obronionej na Wydziale Literatury i Filozofii na Uniwersytecie Tor Vergata w Rzymie. Przedmiotem przeprowadzonych badań były interferencje języka ojczystego na język obcy w zakresie morfologii, fonologii, syntaktyki, semantyki, leksyki, pominięto natomiast analizę oddziaływań w zakresie ortografii.

w pracach pisemnych, w których należało dokonać tłumaczenia, zarówno całego tekstu, jak i zdań oraz pojedynczych słów znajdujących się w teście językowym. Co istotne, błędy ortograficzne pojawiały się z reguły w wyrazach bardzo podobnych do siebie (najczęściej zapożyczonych, mających wspólne źródło: łacińskie, greckie, francuskie lub inne), lecz nie identycznych. Poniżej analizowane błędy zostały podzielone na 3 nadrzędne grupy: 1. błędy polegające na zamianie liter, 2. błędy polegające na dopisaniu litery oraz 3. błędy polegające na pominięciu litery.

4.1. Błędy ortograficzne polegające na zamianie liter

Pierwszą grupę tworzą błędy polegające na zastąpieniu litery w wyrazie włoskim na wzór pisowni danego słowa w języku ojczystym. Przyczyną błędów są przenikające się wpływy fonetyczne i ortograficzne¹⁰. Szczegóły przedstawia tabela 1¹¹:

Tabela 1. Zamiana liter

Typ błędu	Pisownia polska	Błąd w pisowni włoskiej	Pisownia włoska
1) Zamiana liter oznaczających samogłoskę	<i>afirmacja</i> <i>reprezentować</i>	<i>affirmazione</i> <i>representare</i>	<i>affermaazione</i> <i>rappresentare</i>
2) Zamiana litery oznaczającej głoskę dźwięczną [d] na bezdźwięczną [t]	<i>szpital</i>	<i>ospitale</i>	<i>ospedale</i>
3) Zamiana liter w zbitkach oznaczających podwojenie spółgłoski	<i>efekt</i> <i>optymista</i>	<i>efecto</i> <i>optimista</i>	<i>effetto</i> <i>ottimista</i>
4) Zamiana majuskuły i minuskuły	<i>Polak</i> <i>Toskańczyk</i>	<i>Polacco</i> <i>Toscano</i>	<i>polacco</i> <i>tosciano</i>
5) Identyczny fonem zapisany za pomocą różnych grafemów	<i>demokracja</i> <i>okazja</i>	<i>democrazia</i> <i>occasione</i>	<i>democrazia</i> <i>occasione</i>
6) Zamiana liter niewystępujących w L ₂ na ich odpowiedniki w L ₁	<i>Ukraina</i> <i>Warszawa</i>	<i>Ukraina</i> <i>Warsavia</i>	<i>Ucraina</i> <i>Varsavia</i>
7) Zamiana liter oznaczających spółgłoski płynne /r/ oraz /l/	<i>rekrut</i>	<i>recruta</i>	<i>recluta</i>

¹⁰ Na problem wzajemnego oddziaływania ortografii i fonetyki w nauce pisowni języka obcego wskazywała K. Bednarska, op. cit., s. 299–300.

¹¹ W tabelach podano tylko wybrane przykłady ilustracyjne.

4.1.1. Szczegółowy przegląd błędów ortograficznych popełnianych przez studentów pozwala zauważyć, że najczęściej polegają one na zamianie samogłosek w produkcji L₂ pod wpływem pisowni polskiej: /e/ → /i/ – 4 przykłady: *affermazione* > *affirmazione* (z łac. *affirmatio*), *linea* > *linia* (z łac. *linia/linea*), *ospedale* > *ospitale* (z niem. *Spital*, z łac. *hospitale*), *vetrina* > *vitrina* (z fr. *vitrine*, z łac. *vitrum*), /a/ → /e/ – 1 przykład: *rappresentare* > *representare* (z fr. *représenter*), /e/ → /a/ – 1 przykład: *passgero* > *passagero* (z fr. *passager*).

4.1.2. Ponadto w wyrazie *ospedale* pojawia się błąd polegający na zastąpieniu dźwięcznego /d/ literą oznaczającą głoskę bezdźwięczną /t/ (*ospitale*). Zamiana ta (tylko 1 taki przykład) może być spowodowana interferencją języka polskiego, ale ponadto może też wynikać z wpływów języka angielskiego (ang. *hospital*), którego znajomość zadeklarowało 100 procent badanych.

4.1.3. Trzecią podgrupę (5 przykładów) tworzą błędy pojawiające się w zbitkach liter oznaczających dwie spółgłoski, różne (zgodnie z łacińskim, greckim, francuskim czy niemieckim pierwowzorem) w języku polskim /ps/, /kt/, /pt/, a identyczne, już zasymilowane we włoskim /ss/, /tt/, np. *apocalisse* > *apocalipse* (z gr. *apokalyptikós*), *conflitto* > *conflicto* (z łac. *conflictus*, ang. *conflict*), *ottimista* > *optimista* (z fr. *optimiste*, z łac. *optimus*), *spettacolare* > *spectacolare* (z fr. *spectaculaire*), *effetto* > *efecto* (z niem. *Effekt*, z ang. *effect* lub z łac. *effectus*).

4.1.4. Kolejnym rozbieżnym elementem w obowiązujących zasadach pisowni L₁ i L₂ jest użycie wielkich i małych liter. Różnice te obejmują następujące kategorie: nazwy mieszkańców części świata (kontynentów), nazwy mieszkańców krajów oraz nazwy terenów geograficznych (regionów, krain, prowincji). W analizowanym materiale są to przykłady dotyczące nazw mieszkańców krajów (2 przykłady: *italiano* > *Italiano*, *polacco* > *Polacco*) oraz nazw mieszkańców regionów geograficznych (2 przykłady: *tosciano* > *Tosciano*, *calabrese* > *Calabrese*).

4.1.5. Podgrupę piątą stanowią błędy polegające na mieszanii grafemów oznaczających identyczny fonem – chodzi tu o fonemy [z], [ts], którym odpowiadają różne grafemy: w polskim [z] = /z/, [ts] = /c/, natomiast we włoskim w tym przypadku [z] = /s/, [ts] = /z/. Zastąpienie grafemu /z/ przez /c/ (1 przykład: *democrazia* > *democracia*, z gr. *dēmokratía*) oraz /s/ przez /z/ (1 przykład: *occasione* > *ocazione*, z łac. *occasio*) niewątpliwie nastąpiło pod wpływem pisowni polskiej: *okazja* i *demokracja*.

4.1.6. Niewielką podgrupę (2 przykłady) tworzą wyrazy, w których fonemy [k] oraz [v] zapisywane są w obu językach za pomocą różnych grafemów – w polskim za pomocą liter /k/ oraz /w/ niewystępujących w alfabecie włoskim, natomiast we włoskim za pomocą grafemów /v/ oraz /c/, co prowadzi do błędów w takich wyrazach, jak: *Ucraina* > *Ukraina*, *Varsavia* > *Warsavia*.

4.1.7. Ostatnią podgrupę błędów polegających na zamianie liter, stanowi mieszanie grafemów oznaczających spółgłoski płynne /r/ oraz /l/ – 1 przykład: *recluta* > *rekruta* (z niem. Rekrut, z fr. recrue). Zamiana ta może wynikać po pierwsze, z wpływu pisowni polskiej, ale po drugie, może być wzmocniona także wpływami innych języków, zwłaszcza języka angielskiego (por. ang. recruit).

4.2. Błędy ortograficzne polegające na dopisaniu zbędnej litery

Drugą grupę tworzą błędy ortograficzne polegające na uzupełnieniu (na wzór ortografii polskiej) dodatkowej litery, niewystępującej w pisowni włoskiej. Szczegóły prezentuje tabela 2:

Tabela 2. Dopisanie zbędnej litery

Typ błędu	Pisownia polska	Błąd w pisowni włoskiej	Pisownia włoska
1) /ns/ w L ₂ na wzór pisowni w L ₁	<i>demonstrować</i> <i>instytut</i>	<i>dimonstrare</i> <i>istituto</i>	<i>dimostrare</i> <i>istituto</i>
2) hiperpoprawność	<i>alkohol</i> <i>filharmonia</i>	<i>alcohol</i> <i>filharmonia</i>	<i>alcol/alcool</i> <i>filarmonica</i>
3) dodatkowa litera /i/	<i>biurokracja</i>	<i>biurocrazia</i>	<i>burocrazia</i>

4.2.1. Na podstawie przykładów takich jak: *dimostrare* (z łac. demonstro), *istituto* (z łac. institutum), *trasportare* (z łac. trasporto) można zauważyć duże podobieństwo między formą tych słów w L₁ a L₂. Wynika ono ze wspólnego źródła wszystkich trzech wyrazów wywodzących się z języka łacińskiego. Różny sposób przyswajania tych wyrazów w polszczyźnie i we włoskim zaowocował odmienną pisownią – w polszczyźnie ich ortografia wykazuje zgodność z pisownią łacińską (zachowana kombinacja liter /ns/), zaś we włoskim doszło do dysymilacji i uproszczenia wymowy oraz ortografii (uproszczenie /ns/ do /s/).

4.2.2. Z kolei błędy ortograficzne w wyrazach *alcol/alcool* > *alcohol* (z niem. Alkohol, z fr. alcool, z hiszp. alcohol) i *filarmonica* > *filharmonica* (z gr. fil(o)- + harmonia) wynikają z wpływów polskiego wzorca ortograficznego, ale też z hiperpoprawności. /H/ w języku włoskim jest nieme, służy jedynie sygnalizowaniu zmiany wymowy spółgłosek stojących w jego sąsiedztwie lub zróżnicowaniu w piśmie homofonów, i tak zapewne zostało potraktowane przez studentów.

4.2.3. Ostatni z analizowanych w tej grupie przykładów dotyczy dodatkowej litery oznaczającej samogłoskę /i/, która pojawiła się w wyrazie *biurocrazia* (z fr. *bureaucratie*) pod wpływem pisowni polskiej: *biurokracja*.

4.3. Błędy ortograficzne polegające na pominięciu litery

Nieliczne w analizowanym materiale (4 przykłady) są błędy polegające na pominięciu w zapisie jednej z dwóch identycznych liter, sygnalizujących w L₂ podwójne spółgłoski, co szczegółowo przedstawia tabela 3:

Tabela 3. Pominięcie litery

Typ błędu	Pisownia polska	Błąd w pisowni włoskiej	Pisownia włoska
Pominięcie 1 z 2 identycznych liter	<i>efekt</i> <i>interesujące</i> <i>Koloseum</i> <i>machina</i>	<i>efecto</i> <i>interessanti</i> <i>coloseo</i> <i>machina</i>	<i>effetto</i> <i>interessanti</i> <i>colosseo</i> <i>macchina</i>

W przykładach, w których obserwujemy pominięcie liter, mamy do czynienia z podwójnymi, identycznymi spółgłoskami w wyrazach włoskich i pojedynczymi w ich odpowiednikach polskich. Litery oznaczające podwójne spółgłoski pojawiają się w wyrazach wywodzących się z łaciny (np. *colosseo* z łac. *Colosseum*; *macchina* z łac. *machina*), greki (np. *telegrammi* z gr. *tele* i *gramma*), francuskiego (np. *interessanti* z fr. *intéressant*) lub kilku różnych źródeł, jak np. *efekt* (z niem. *Effekt*, z ang. *effect* lub z łac. *effectus*). W pisowni włoskiej utrzymane jest zazwyczaj podwojenie liter zgodne z pisownią języka dawcy (wyjątek stanowi łaciński wyraz *machina*), w ortografii polskiej natomiast doszło już do znacznych uproszczeń. Można zatem zaobserwować, że różny sposób przyswajania wyrazów obcych w polszczyźnie i we włoskim prowadzi do różnic ortograficznych w obu językach, a w konsekwencji do przenoszenia sposobu zapisu podobnych wyrazów z języka rodzimego na język obcy, co powoduje powstanie błędów ortograficznych.

5. Wnioski

Przeprowadzona analiza materiału pokazuje, że wspólne korzenie alfabetów polskiego i włoskiego oraz czerpanie słownictwa ze wspólnych źródeł (przede wszystkim z łaciny, ale również z greki, z języka francuskiego, niemiec-

kiego czy angielskiego), może z jednej strony ułatwiać naukę języka obcego, z drugiej zaś może być przyczyną powstawania błędów językowych, w tym wypadku ortograficznych.

W pracach pisemnych polskojęzycznych studentów italianistyki najwięcej błędów ortograficznych, będących efektem interferencji z L_1 do L_2 , pojawiło się w ćwiczeniu polegającym na tłumaczeniu tekstu. Należy wziąć pod uwagę, że tłumaczenie wykonywała grupa studentów wykazująca lepszą znajomość L_2 , wynikającą z długości okresu nauki języka – byli to studenci III roku, spośród których 85% zadeklarowało, że uczy się włoskiego od 3 lat, 10% od 5 lat, a pozostałe 5% od 6 lat. Nasuwa się stwierdzenie, że pomimo wyższego nawet poziomu znajomości języka, tłumaczenie tekstu przysparza wciąż dużo problemów, do których należą m.in. interferencyjne błędy ortograficzne. Prawdopodobnie ich powodem jest „wymuszenie” użycia sprecyzowanego słownictwa, a nie jak w wypracowaniach otwartych, pozostawiających dowolność w doborze leksyki, której być może badani są bardziej pewni.

Rozpatrując z kolei pozyskany materiał badawczy pod względem typu błędów ortograficznych stwierdzono, że najczęściej powtarzające się błędy dotyczą zamiany liter w wyrazie, w większości przypadków podstawiania grafemów z L_1 w miejsce grafemu L_2 , a także pominięcia jednej z dwóch identycznych liter występujących w L_2 .

Błędy ortograficzne nie są najczęstszym typem błędów pojawiających się w pracach pisemnych osób uczących się języka obcego (w analizowanych 120 pracach pisemnych pojawiło się w sumie zaledwie 30 takich błędów). Jednak problem interferencji językowej w zakresie ortografii nie powinien być ignorowany w badaniach, gdyż ustalenie zakresu jej występowania powinno pomóc dobrać odpowiednie zabiegi dydaktyczne, które pomogą tego typu błędy wyeliminować.

Bibliografia

- Beccaria G. L., *Dizionario di linguistica e di filologia, metrica, retorica*, Torino 2004.
- Bednarska K., *Błędy interferencyjne spowodowane wpływem innego języka obcego w wypowiedziach pisemnych Słoweńców uczących się języka polskiego*, „Acta Universitatis Lodziensis” Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców 2015, t. 22, s. 295–305.
- Diadori P., Palermo M., Troncarelli D., *Manuale di didattica dell'italiano L2*, Perugia 2009.
- Ellis H., *The Transfer of Learning*, New York 1965.
- Grucza F., *Z problematyki błędów obcojęzycznych*, Warszawa 1978.

- Iwan K., *Działanie interferencji języka polskiego w zakresie pisowni rosyjskiej i niemieckiej a norma językowa*, „Przegląd Humanistyczny” *Pedagogika – Politologia – Filologia* 2009, nr 2, s. 273–284.
- Iwan K., *Działanie transferu międzyjęzykowego w zakresie opanowania ortografii rosyjskiej w środowisku polskojęzycznym*, Szczecin 1995.
- Jurewicz O., Winniczuk L., Żuławska J., *Język łaciński. Podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, Warszawa 2000.
- Komorowska H., *Nauczanie gramatyki języka obcego a interferencja*, Warszawa 1980.
- Lee R., *Thoughts on contrastive linguistics and interference theory*, D. Washington 1968.
- Marazzini C., *Breve storia della lingua italiana*, Bologna 2004.
- Marton W., *Nowe horyzonty nauczania języków obcych*, Warszawa 1975.
- Migliorini B., Tagliavini C., Fiorelli P., *Dizionario d'ortografia e di pronunzia (DOP)*, Torino 2010.
- Newmark L., *How not to interfere with language learning*, New York 1970.
- Newmark L., Reibel M., *Necessity and sufficiency in language learning*, „IRAL” 1968, R. 4, nr 2.
- Patota G., *Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo*, Novara 2006.
- Plezia M., *Słownik łacińsko-polski*, Warszawa 1998.
- Polański E. (red.), *Wielki słownik ortograficzny*, Warszawa 2010.
- Selinker L., *Interlanguage*, „IRAL” 1972, r. 10, nr 3.
- Serianni L., *Grammatica, sintassi, dubbi*, Novara 2000.
- Szulc A., *Podręczny słownik językoznawstwa stosowanego. Dydaktyka języków obcych*, Warszawa 1984.